

Daudzvalodība kā iespēja

**Kā mēs atbalstām bērnus mācīties
vienu vai vairākas valodas?**

Lettisch / Latviski

Svarīgi padomi vecākiem

Lielākā daļa iedzīvotāju runā vairākās valodās. Bērni var ļoti labi iemācīties 2 vai pat vairākas valodas. Jo agrāk sāk mācīties jaunas valodas, jo ātrāk un vieglāk tās apgūt. Prasme runāt vairākās valodās sekmē bērna izglītības un tālākās darba izaugsmes iespējas. Mācoties valodu, vecāki var ļoti daudz palīdzēt. Tādēļ ir svarīgi, ka viņi vienojas par kopīgu mācību pieeju.

Kādā valodā vajadzētu mums ar bērniem runāt?

- 1.** Katra ģimene atrod savu individuālu pieeju, saskaroties ar daudzvalodību.
- 2.** Kopīgi ar vīru, sievu izlemiet, kurā valodā ar bērnu runāsi!
- 3.** Runājiet ar savu bērnu tajā valodā, kurā jūs varat izteikt savas emocijas, domas un jūtas, kā arī bēdās nomierināt bērnu!
- 4.** Izvēlētajā valodā runājiet bieži, regulāri!
- 5.** Ārpus ģimenes loka vai arī, ja jums ir ciemiņi, varat runāt citā valodā. Piemēram, bērnudārzā, skolā ar skolotāju runājiet vāciski!
- 6.** Lai jūsu bērnam skolā veiktos, viņam ir labi jāsaprot un jārunā vāciski. Tādēļ ir svarīgi, ka bērns pēc iespējas agrāk saskaras ar vācu valodu, piemēram, spēlējoties ar citiem bērniem bērnudārzā, sporta pulciņā vai arī rotaļu laukumā pagalmā.
- 7.** Radiet bērnam iespaidu, ka visas valodas var būt skaistas un ka jūsu ģimenē gan dzimtā, gan vācu valoda ir svarīga

Bērni var apgūt vienlaicīgi vairākas valodas. Jo agrāk sāk mācīšanos, jo vieglāk apgūt vienlaicīgi divas vai pat vairākas valodas. Bērni vecumā no 3 līdz 5 gadiem viegli apgūst otro valodu. Svarīga ir ilglaicīga un noturīga saskarsme ar šo otro valodu.

Ja jūsu bērns katru dienu apmeklē vismaz 4 stundas vācu bērnudārzu, tad tas ir pietiekami, lai apgūtu šo valodu. Svarīgi, ka bērns uzsāk iet bērnudārzā agri (līdz 3 gadu vecumam) un tur rod kontaktu, runā ar audzinātājiem un citiem bērniem vācu valodā.

Daudzvalodība nav šķērslis valodu apgūšanā. Ja bērnam ir grūtības ar dzimtās valodas apguvi, tad ieteicams apmeklēt speciālistu vai bērnu ārstu un uzklausīt viņa padomu. Divgadīgam bērnam vajadzētu būt jau vismaz 50 vārdu lielam valodas krājumam un prast veidot teikumus.

Valodu jaukšana ir normāla parādība. Bērni, kuri vienlaicīgi apgūst vairākas valodas, nereti mēdz tās jaukt. Ja vienā valodā nespēj atrast piemērotos vārdus, tad bērni izmanto tos no citas valodas.

Bērni mēdz dažus vārdus izrunāt nepareizi vai arī lieto nepareizu gramatiku.

Piemērs: *Vai du guli savā gultā?*

Kad bērns ir apguvis abas valodas, vārdu jaukšana no abām valodām tiek pārtraukta. Ņemiet vērā, ka jūs ar bērnu runājat tikai vienā valodā, nevis abās! Ja jūsu atvase mēdz runāt, izmantojot vārdus no abām valodām, tad izlabojiet teikumu un atkārtojiet to pareizi vienā valodā!

Piemērs:

Bērns: *“Mammu, iedod man das Auto!”*

Mamma: *“Ludzu, tava mašīna.”*

Vācu valodas apguvē lielu lomu spēlē vecāku valodas prasme. Lai bērns saprastu, cik nozīmīgi ir labi runāt vācu valodā, svarīgi dzirdēt, kā jūs sarunājaties vāciski ārpus mājas sienām.

Ja jūs labi runājat vāciski, varat ieviest pat “vācu valodas laikus”, piemēram, kopīgi lasīt grāmatu vai gatavot ēdienu pēc receptēm vācu valodā.

Televīzijas pārraides neveicina valodas attīstību, jo bērni galvenokārt vēro tikai bildes un valodā nemaz neieklausās, to neuztver. Bieži TV tiek runāts par ātru, un televizors nereaģē uz bērnu, neveido dialogu, neatbild uz jautājumiem. Valodas apguvi sekmē dialogi, atbildes uz jautājumiem.

Pēc televīzijas pārraides jūs varētu pār-
runāt, ko bērns ir redzējis, dalīties ie-
spaidos.

**Grāmatu aplūkošana veicina valodas
apguvi.** Kopīgi šķirstiet bilžu grāmatas,
dodiet bērnam laiku redzēto aprakstīt,
izteikties! Tas bagātina vārdu, teikumu
krājumu. Jūs varat aplūkot grāmatas
gan dzimtajā valodā gan vācu valodā.

**Izrādiet bērnam, ka jums ir abas valodas
ļoti svarīgas, jo esat viņam piemērs.** Ja
jūs labprāt runājat abās valodās - dzim-
tajā un vācu valodā, tad arī bērns gribēs
abās valodās runāt. Pat ja jūsu vācu valo-
da nav ļoti laba, dodoties iepirkties vai arī
sarunājoties ar audzinātājiem bērnudārzā,
centieties runāt tikai vācu valodā!
Apmeklējiet svētku pasākumus, satie-

cieties ar draugiem, ģimenēm no jūsu
dzimtenes! Tas ir ļoti svarīgi, lai neaiz-
mirstu dzimto valodu, it īpaši, ja ikdienā
izmantojat tikai vācu valodu.

**Nereti bērni izvēlas runāt tikai vācu
valodā, bet vecāku dzimtajā valodā
nemaz.** Tas novērojams ģimenēs, kurās
abi vecāki un arī ģimenes draugi runā
ļoti labā vācu valodā. Tas ir normāli. To-
mēr ir svarīgi, ka jūs paliekat stingri savā
nostājā un ar bērnu runājat tikai dzim-
tajā valodā. Arī uzklusot bērns mācās
un uztver valodu. Vēlāk atrodoties jūsu
dzimtenē, sarunājoties ar vecvecākiem,
radiem, citiem bērniem iepriekš dzirdē-
tais, uztvertais, palīdz sarunājoties šajā
valodā.

Taču nekad neuzspiediet bērnam runāt
jūsu dzimtajā valodā!

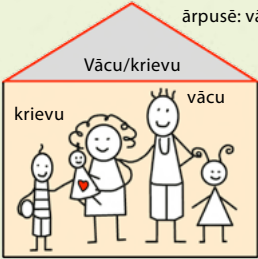
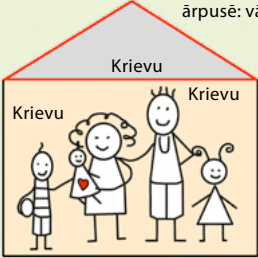
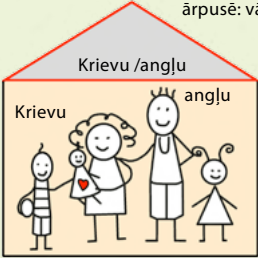
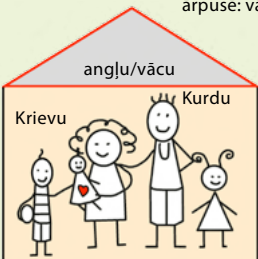
Daudzvalodīgu ģimeņu koncepti

Kurš kurā valodā runā ar bērnu?

Bērnam ir jāsaprot, kurā valodā ar viņu
runā tētis un kurā mamma. Kad ģimene
ir kopā, kurā valodā jūs runājat (ģime-
nes valoda)?

Ja jūs labi pārzināt vācu valodu, sabied-
rībā varat runāt vāciski. Ja jūsu valoda
nav tik laba, tad runājiet arī savā dzim-
tajā valodā! Taču mēģiniet, cik bieži vien
izdodas, tomēr palikt pie vācu valodas!
Tā mācās gan jūsu bērns, gan arī jūs.

Veiksmīgi piemēri, kā daudzvalodība var darboties ģimenē

<p>ārpusē: vācu</p> 	<p>Viena persona = viena valoda</p> <p>Māte runā krieviski, tēvs – vāciski.</p> <p>Ārpusē: valsts valoda – vācu.</p> <p>Ģimenes valoda: vecāku dzimtās valodas – krievu vai vācu.</p>
<p>ārpusē: vācu</p> 	<p>Viena valoda mājās Viena valoda ārpusē</p> <p>Abi vecāki runā krieviski.</p> <p>Ārpusē: valsts valoda – vācu.</p> <p>Ģimenes valoda: vecāku dzimtās valodas – krievu.</p>
<p>ārpusē: vācu</p> 	<p>Divas valodas mājās Cita valoda ārpusē</p> <p>Māte runā krieviski, tēvs – angļiski.</p> <p>Ārpusē: valsts valoda – vācu.</p> <p>Ģimenes valoda: vecāku dzimtās valodas – krievu vai angļu.</p>
<p>ārpusē: vācu</p> 	<p>Trīs valodas mājās Viena valoda apkārt.</p> <p>Māte runā krieviski, tēvs kurdiski.</p> <p>Ārpusē: valsts valoda – vācu.</p> <p>Ģimenes valoda: cita valoda kā vecāku dzimtās valodas. Valoda apkārtējā vidē: angļu vai valsts valoda – vācu.</p>

Katrai ģimenei jārod savs ceļš, kā strādāt ar daudzvalodību. Brošūrā iekļautie padomi domāti, lai jums palīdzētu pārvarēt nedrošību, saskaroties ģimenē ar daudzvalodību.

Ja jums ir radušies jautājumi, labprāt sniegsim individuālu padomu, kā arī atbildēsim uz jautājumiem (+496221651641 – 0).

ZEL – Heidelberg regulāri organizē nodarbības vecākiem par tēmām “Daudz-

valodība”, “Valodas attīstība”, “valodas apguve”. Labprāt piedāvājam nodarbības arī bērnudārzos un skolās. Piedāvājam arī tālākpmācību izglītības iestāžu darbiniekiem par tēmu “Divvalodība”.

Informāciju Jūs atradīsiet šeit:

www.zel-heidelberg.de

Papildus literatūra:

Vācu valodā

Abdelilah-Bauer, Barbara (2012): Zweisprachig aufwachsen: Herausforderung und Chance für Kinder, Eltern und Erzieher. C.H.Beck Verlag; Auflage: 2.

Villis- Leist, Anja (2008): Elternratgeber Zweisprachigkeit - Informationen & Tipps zur zweisprachigen Entwicklung und Erziehung von Kindern. Stauffenburg Verlag.

Angļu valodā

Baker, Colin (2014): A Parents' and Teachers' Guide to Bilingualism. Channel View Publications Ltd; Auflage: 4.

Bourgogne, Annika (2013): Be Bilingual - Practical Ideas for Multilingual Families. (eBook)

ZEL-Zentrum für Entwicklung und Lernen, Heidelberg

Dr. Dipl.-Psych. Anke Buschmann

Kaiserstr. 36

69115 Heidelberg

Telefon +49 6221 6516410

info@zel-heidelberg.de

www.zel-heidelberg.de

Günter Reimann-Dubbers Stiftung

Postfach 251331

69080 Heidelberg

www.guenter-reimann-dubbers-stiftung.de

Gestaltung & Layout

YELLOWGREEN UG (www.yellow-green.de)

Fotos

Titelbild: Gert Engelmann, www.fotolia.de (@Robert Kneschke)